

HANGSZERES OKTATÁS

A hangszeres növendékek tanulásához, fejlődéséhez szükségesek a kihívások, hogy olyan minőséggel találkozzanak, ami maga formálja, fejleszti, csiszolja a gyermeket. A másik fontos szempont, hogy mindig olyan feladatokat kapjanak, amelyek az adott életszakaszban a legmegfelelőbbek. Ugyanakkor lényeges, hogy a tanár támogató háttérrel is nyújtson a gyermek számára. Ez az egyensúly teszi képessé a tanulót arra, hogy eljusson a következő fejlődési fokra. Ezáltal erősödik a gyermek én-je; gondolati, érzelmi, akarati élete, önkifejezése és a világgal létesített érzékeny szociális kapcsolata. Vagyis a zenetanulás serkenti a gyermek öntevékenységeit. Az egyént a csoportos munka is segíti, amelyben az azonos tudásszintű gyermekek együtt zenélnak. Minden kulcsfontosságú életszakaszban új tanulási módszereket és tevékenységformákat vezetünk be. Ezekben belül a tanár egyénenként gyorsíthatja - lassíthatja a tanulás tempóját; megváltoztathatja az értelmi-, érzelmi-, akarati tényezők egymáshoz viszonyított hangsúlyát.

Alsó- és középtagozat

A 7-14 éves korosztályt első sorban az érzéseiken keresztül lehet a tananyaggal megszólítani. A zeneművek belső képalkotásra ösztönzik a gyerekeket. Ez és a képzelőerő segíti őket abban, hogy a tananyag belső tapasztalattá váljon.

1-3. osztály

Ebben az életkorban a gyerekeknek szüksége van arra, hogy a tanár tetteivel és szavaival hason rájuk, hiszen alapvetően utánoznak. Memóriájuk a helyzetekhez kötődik. Egyformán hangsúlyos a szociális, érzelmi és akarati készségek fejlesztése. Ebben az életszakaszban darabjaikat quinthagulatuknak megfelelően választjuk. A hangszer tanulást ideális esetben a rubikon idején – vagyis a 3. osztályban kezdik. Az 1 - 2. osztályban csak a kiugróan tehetséges, illetve zeneterápiára szoruló gyerekek kezdik hangszeres tanulmányaikat. Az első hónapokban az alapvető hangszeres készségek kialakítása a cél – az általuk már ismert gyerekdalokkal és egyszerű népdalokkal. A dalok hangkészlete a quint-hangulathoz alkalmazkodó pentaton. Az első év közepe – vége felé játékosan, rajzosan kezdjük bevezetni a kottairást. A gyerekek 9 éves korukig tökéletes minőségként élik meg az egyszólamúságot. A dalok ritmusa még inkább a beszéd ritmusát követi, a ki-és belégzés íveivel kapcsolódik. Harmóniai akkordok még nincsenek jelen, de az első év vége felé már kísérheti játékukat a tanár. Hasonlóan kezdik tanulmányaikat azok a gyerekek, akik a 3. iskolai évtől tanulnak zenét. Haladási tempójuk általában gyorsabb, mivel a rubikon idején már éretek arra, hogy az osztály közösségéből kilépve egyedül játsszanak hangszeren. Rendkívül fontos, örömteli kihívás ez számukra, segíti őket egyéniségük kialakításában. A dalok témáját az évszakok, az ünnepek és a főtanítás anyaga adja: az élővilág és az őszöveltség. Hangnemek: a modális, dúr-moll hangsorok. Az improvizáció segíti őket kottairási készségük kialakításában - fejlesztésében. Azok a gyerekek, akik túljutottak a rubikonon, képesek szólamukat önállóan játszani – így lassanként elég éretté válnak a kamarazenélésre. Meséket is szívesen illusztrálnak zenei párbeszédekkel.

4-6. osztály

A tanulók ebben a fejlődési szakaszban egyre élesebb választóvonalat éreznek maguk és tanáraik, illetve a felnőttek között. Magányérzetük feloldásában nagy a szerepe a hangszeres kamarazenének - gyógyítóan hathat rájuk. Nagyon fontos számukra az is, hogy tisztelhessék tanáraikat. A 4-5. osztályban tovább gyakoroljuk a kottairást – olvasást. /Cél a készség szint./ A darabok hangneme terhangulatuknak megfelelően egyre inkább dúr – moll. Ritmikus emlékezetüket jól tagolt zenei

anyaggal fejlesztjük. 11 éves korukra kialakul a felnőttekre jellemző 4-1 szív-tüdő arány. Igazán ekkor lesznek képesek törtekkel foglalkozni - ami bonyolultabb ritmusok (tizenhatodok, kis nyújtott- és éles ritmusok) játékát is lehetővé teszi. A 12 éves gyermek testi arányai felbomlanak, egyre kritikusabban figyel a világot. Ekkor kezdenek ok – okozati összefüggésekben gondolkodni, az embertől független törvényszerűségek után kutatni. A tanárnak erre a kérdező – kutató lelkületre kell alapoznia a tananyagot és az órákat. Nem csak a teret, hanem az időt is kezdik érzékelni, ezért ettől kezdve lehet nekik zenetörténetet is tanítani.

7-8. osztály

A pubertásban képesek lesznek elvont fogalmak alkotására, ok – okozati összefüggések megértésére. Egojuk egyre erősebb lesz, ezért figyelmüket önmaguktól a környezetük felé kell irányítanunk. Segíteniünk kell őket abban, hogy megérezzék, belső küzdelmeikkel nincsenek egyedül. A 6. osztályban a római és középkori, a 7. osztályban a reneszánsz történelemhez, valamint a földrajzi felfedezésekhez is kapcsolódik a hangszeres órák tananyaga. Fontossá válik számukra az érzelmeikre ható harmóniavilág is, amely egyelőre alapjaiban még dúr-moll. A 8. osztályos történelemórák anyaga a XVIII – XIX. századdal foglalkozik. Ehhez kapcsolódóan romantikus és impresszionista műveket hallgathatnak, a kiugróan tehetséges növendékek pedig hangszeren is játszhatják azokat.

9-12. osztály

A kamaszkorban kifejlődik a független ítéletalkotásra és az igazságkeresésre való készség. A tanárnak egyre inkább a megismerésre és a fogalmi gondolkodásra kell alapoznia az órákat. Ebben a nem könnyű korszakban a zeneszerzők életrajzának felkutatása komoly lelki segítséget nyújthat önmaguk és a világ objektív megismeréséhez, valamint a hangszeres improvizáció. A 9. osztályban újból a XVI. századtól tekintünk rá a zenei stílusokra. A drámaórákhoz a görög, a művészettörténet-órákhoz a reneszánsz, a zeneórákhoz kapcsolódva pedig a barokk kor zeneirodalmából meríthetünk zeneműveket. A 10. osztályban egyre önállóbb személyiségekké válnak a fiatalok. A cél az, hogy tanulmányaik révén önmagukra találjanak, valamint hogy a gyakorlati életben jobban eligazodjanak. Ebben a világrányításban koncertlátogatásokkal is segíthetjük őket. A 11. osztályban a fiatalok egyre határozottabban kezdik keresni egyéniségüknek megfelelő helyüket a társadalomban. A művészettanításban is az összefüggések kerülnek előtérbe. A zeneműveket és költeményeket tudatosan elemezzük. Az ember - az emberiség belső vívódásait a műalkotások elemzésével, összehasonlításával mutatjuk be. Ebben az évfolyamban a hangszeres zenetanítás legfontosabb feladata az, hogy segítse a fiatalot önmaga és a társadalom harcainak helyes megítélésében. A 12. osztályban a tanuló azt akarja tudni, hogy milyen hatással lehet a világ szociális, gazdasági, technikai, illetve politikai életére, hol van a társadalomban az ő helye. A cél: átfogó képekben összefoglalva áttekinteni a 12 év tanulmányait. A zeneórák a XX-XXI század emberének dodekafon zenei nyelvét mutatják be.

GITÁR

HANGSZERES ELŐKÉSZÍTŐ

1-2. évfolyam

A hangszerről

A tanuló ismerkedjen meg a gitár részeivel és felépítésével.

Hangszeres készségfejlesztés

A helyes testtartás, hangszertartás és kéztartás kialakítása. A jobb és bal kéz ujjzatának megismerése, a szabad és a ráhúzott pengetés (tirando, apoyando) üres húrokon, továbbá az arpeggio pengetés. Törekedjünk az éneklő dallamjáték megvalósítására. Fokozatosan ismerje meg a tanuló a törzshangokat az I. fekvésben.

Elméleti ismeretek

Meg kell ismerni a törzshangokat, az egész, fél, negyed, nyolcad értékeket és szünetjeleket, továbbá a $2/4$, $3/4$, $4/4$ -es ütemet. Ismerje meg a dallamban a nyitást, zárást és a hangsúlyok helyes használatát. Tanulja meg a tanuló a dinamikai jeleket (forte, piano) és ismerje meg a módosítójeleket. Tanítsuk a kis- és nagy szekund hangközt.

Felhasználható irodalom

Puskás T.: Gitáriskola

Nagy E. - Mosóczi M.: Gitáriskola I.

Szendrey-Karper L.: Gitárgyakorlatok I.

ALAPFOK „A” TAGOZAT

1. évfolyam

Ismerje a tanuló a gitár részeit és felépítését.

Hangszeres készségfejlesztés

Lényeges, hogy minél előbb alakuljon ki a megfelelő testtartás és a helyes kéztartás. Tanulja meg a növendék a jobb és bal kéz ujjzatának jelölését és a húrok számjelzését. Használja a szabad és ráhúzott pengetést (tirando, apoyando), továbbá az arpeggio pengetést (tirando). Alkalmazza az együttpengetést az i, m, a különféle változataival; pengessen egyszerre pi, pm, pa ujjazattal, ráhúzott és szabad p-vel. Fontos a körömpengetés mielőbbi bevezetése. A tanuló folyamatosan gyakorolja a legato játékot, ügyeljen a szünetre, továbbá a nem kívánt hangok továbbzengésének tompítással történő megszüntetésére. Kezdjük el a staccato és a tenuto tanítását. Tanítsuk meg a törzshangokat és a C-dúr, G-dúr, F-dúr, a-moll, e-moll, d-moll skálákat egy oktáv hangterjedelemben, az első fekvésben.

Felhasználható irodalom

Nagy E. - Mosóczi M.: Gitáriskola I-II.

Szendrey-Karper L.: Gitárgyakorlatok I-II.

Fodor - Mamitz - Vass: Gitáros képeskönyv

Puskás: Gitáriskola

2. évfolyam

Hangszeres készségfejlesztés

Az egyszerű fekvésváltás megismerése (üres húr közbeiktatásával). A kettős- és hármashangok gyakorlása. Fontos az együttpengetés és az arpeggio továbbfejlesztése könnyű kétszólamú darabokban. A legato, staccato és tenuto gondos alkalmazása a művekben. Tanítsuk meg a természetes üveghangokat. Fontos az első fekvés teljes hangkészletének ismerete. Gyakoroltassunk egy-egy húron kromatikus gyakorlatot az első fekvésben. Játsszon a tanuló kétoktávos F- és G-dúr

skálát az első fekvésben, továbbá egyoktávos C-dúr skálát az ötödik fekvés hangjaival a 1-5 húrokon. Alkalmazza ízlésesen a tanuló a hangszínváltást (visszhanghatás) és a crescendo. Az arpeggio pengetés egyszerű darabokban (pl. Carulli, Carcassi Sor). Lapról játék az előző év nehézségi szintjén.

Felhasználható irodalom

Nagy E. - Mosóczi M.: Gitáriskola II., III.
Szendrey-Karper L.: Gitárgyakorlatok III.
Fodor - Marnitz - Vass: Gitáros képeskönyv

3. évfolyam

A hangszerről

Ismerje meg a tanuló a gitár rövid történetét.

Hangszeres készségfejlesztés

Gyakorolni kell a kötéseket bal kézzel (ráütés, elpengetés), és alkalmazni könnyű darabokban. Játsszani kell könnyű ékesítéseket is (pl. előke). Fontos a kis barré begyakorlása. Játsszon a tanuló folyamatos kromatikus skálát az első fekvésben. Tanítsuk a prím- és oktávhangolást flageolettel is. Fontos a sul ponticello és sul tasto játék, továbbá a dinamikai árnyalás (crescendo, diminuendo) megvalósítása. Folytassuk az ötödik fekvés tanítását. A scordatura használatának bevezetése; folytatása a további években. Játsszani kell kétoktávos G-dúr skálát (második fekvésből indítva), különböző ritmusképletekkel is. Gyakoroltassuk a skálákat kis motívumokra bontva, gyorsító gyakorlatokkal.

Felhasználható irodalom

Nagy E. - Mosóczi M.: Gitáriskola II-IV.
Szendrey-Karper L.: Gitárgyakorlatok III-V.
Mertz: Gyakorlatok
Fodor - Marnitz - Vass: Gitáros képeskönyv
F. Sor: Etűdök op. 35

4. évfolyam

Hangszeres készségfejlesztés

Az arpeggio-játék különféle változatainak folyamatos gyakoroltatása. Ismerkedés a tremolo-technikával. Kezdjük el a nagy barré fokozatos bevezetését. Szükséges a balkéz-kötések gyakoroltatása (triolás kötés, kötésgyakorlatok). Az előke, utóka, mordent, trilla megvalósítása a darabokban. Lényeges a vibrato gyakoroltatása és alkalmazása. Tanítsuk a kétoktávos fekvésváltásos C-dúr skálát. Ismerje meg a tanuló a IX. fekvés hangjait is. Fontos a fekvésváltás további gyakoroltatása (csúszás, ugrás). Játsszon a tanuló kromatikus és diatonikus skálát egy húron, fekvésváltással.

Felhasználható irodalom

Nagy E. - Mosóczi M.: Gitáriskola III-V.
Szendrey-Karper L.: Gitárgyakorlatok IV-VI.
Aguado: Etűdök
Mertz: Gyakorlatok

Sor: Etűdök op. 35, op. 31
Kováts: Könnyű darabok gitártanulóknak
Fodor - Marnitz - Vass: Klasszicizmus
Farágó: Musica Ficta

5. évfolyam

Hangszeres készségfejlesztés

Gyakoroltassuk a kromatikus skálákat. Nehezebb ujjgyakorlatok bevezetése. Lényeges az ujjrendezés alapelveinek rendszeres megbeszélése. Tanítsuk a háromtávós E-dúr skálát. A kézügyesítő, gyorsító ujjgyakorlatok folyamatos gondozása. A díszítés gyakorlásának továbbfejlesztése.

Felhasználható irodalom

Nagy E. - Mosóczi M.: Gitáriskola V.
Szendrey-Karper L.: Gitárgyakorlatok VII-VIII.
Régi spanyol muzsika
Carcassi: Etűdök op. 60, Capricciók (a könnyebbekből válogatva)
Aguado: Etűdök
Szendrey-Karper L.: 20 könnyű darab
Puskás: Klasszikus etűdök
Mertz: Könnyű gyakorlatok
F. Sor: Etűdök op. 31, op. 35
Farágó: Musica Ficta
Fodor - Marnitz - Vass: Klasszicizmus

6. évfolyam

Hangszeres készségfejlesztés

Tanítsuk a kromatikus skálák különféle fajtáit a növendékeknek. Tanítsuk a háromtávós dallamos e-moll skálát. Fontos a két- és háromtávós dúr és moll skálák gyakorlása azonos ujjrenddel, különféle fekvésekben is („transzponálva”). Játszassuk a modális skálákat egy húron, egy oktáv hangterjedelemben. Gyakoroltassuk az egészhangú skálára épített különféle hangközmeneteket, változatos pengetési módokkal. Bonyolultabb kötőgyakorlatokat is tanítsunk. (A fent említett problémák lásd Nagy E.-Mosóczi M.: Gitáriskola V. kötetének a végét, a technikai gyakorlatok fejezetét.) Fontos a kézügyesítő gyorsító gyakorlatok továbbfejlesztése. Szükséges a tremolo-technika továbbfejlesztése. Készítsük a tanulót nagyobb önállóságra az ujjrendek meghatározásában és a gyakorlás módszerességében.

Felhasználható irodalom

Aguado: Etűdök
Carcassi: Etűdök op. 60
Giuliani: Etűdök
Nagy E. - Mosóczi M.: Gitáriskola
Szendrey-Karper L.: Gitárgyakorlatok VII-VIII.
Régi spanyol muzsika

Bach - Szendrey: 20 könnyű darab
Bartók - Szendrey: Gyermekeknek
Frescobaldi: Táncok és ária variációkkal stb.
F. Sor: Etűdök op. 35, op. 31
Fodor - Marnitz - Vass: Klasszicizmus
Faragó: Musica Ficta

HEGEDŰ

Hangszeres előkészítő

Az iskolában 2. osztályos gyerekek a kezdő évben játékosan ismerkednek a hegedülés alapjaival (hegedű- és vonótartás, billentés, pengetés, vonóhúzás).

Az év feladata: egyszerű gyermek- és népdalok tanulása hallás után. Év végére a cél, hogy képesek legyenek a hangszer önállóan kezelni, az intonációra odafigyelni (szükség esetén javítani), valamint szép hangon játszani. A kottaolvasás bevezetésének időpontja egyéneként változó.

Az év végén nyilvános koncerten játszanak.

1. osztály

A kottairás és –olvasás továbbfejlesztésével a Hegedűiskola I. kötetének darabjain ismerkedés az új technikai elemekkel:

Húrváltás, legato, detaché, vonóbeosztás új ritmusok megszólaltatásakor, módosító jelek, feloldójelek (kereszttek, bék), dúr-moll hangnemek, metrumok.

A dallamívek egy levegővel való eljátszása, formálása, szép hangon való előadása.

Kamarazene: Régi magyar táncok üres húros kísérettel. 2 szólamú darabok a Heg-isk.-ból.

Az év folyamán több tanszaki, év végén záró koncerten játszanak.

2. osztály

Kottaolvasás továbbfejlesztése: tempó, dinamika, metrum-jelek, új ritmusok.

Bal kéz: 4 #, 4 b-ig az összes párhuzamos dúr és moll hangsor, kromatikus játék.

Jobb kéz: detaché különböző vonórészekben; legato 2, 4, 8 hang kötésével is; poltato; marteale játékmód előkészítése.

Formai elemzés a tanult művekben. Memóriafejlesztés.

Tanszaki koncertek, év végén zárókoncert. Ettől az évfolyamtól az iskola ünnepein rendszeresen játszanak hangszerükön.

(A kamarazene tananyaga ettől az évfolyamtól külön van részletezve!)

3. osztály

Hangszeres és zenei ismeretek

- ujjgyakorlatok a bal kéz ügyesítésére és a helyezkedőkészség fejlesztésére az I. fekvésben.
- játékkészség a II. és III. fekvésben
- kettősfogás-játék
- dúr-moll hangsorok, akkordfelbontások két oktávon

- nagy és kis detaché; martelé a vonó különböző részein; a legato fejlesztése, vonáskombinációk; akkordjáték, a staccato és emelt vonó előkészítése
- vibrato kialakítása
- új ritmusok: (harminckettedek); a szinkópák nehezebb változatai
- hármashangzatok fordításokkal, dominánsszeptim hangzat
- szűkített, bővített hangközök
- tonika, szubdomináns-, domináns-hangzatfűzésben
- Két- és háromtagú kis formák elemzése, klasszikus periódus
- ékesítések: előke, utóka, trilla, paránytrilla, mordent
- memorizálás

Felhasználható irodalom

Hegedűiskola III. kötet

Wohlfahrt: etűd op. 54.

Konyusz: kettősfogások

Moffat: Alte Geigenstücke,

Nagy: Barokk táncok

Bartók: Gyermekeknek

Bartók: 10 szlovák népdal

4. osztály

Negyedik osztálytól rendszeresen vesznek részt a gyerekek iskolai koncerteken, kamarazenélésben.

Hangszeres és zenei ismeretek

- az előző években jobb és bal kézzel elsajátított elemek összekapcsolása, fejlesztése
- félfekvés, II–III. fekvés, fekvésérzet
- vibrato fejlesztése
- dúr, moll skálák két oktávon, fekvésekben, fekvésváltással is
- kromatikus játéktechnika fejlesztése
- dobott vonás (spiccato) előkészítése
- akkordjáték és kettősfogásjáték fejlesztése az 1. fekvésben
- hangindítás, vonós artikuláció fejlesztése
- különböző zenei karakterek megszólaltatásának megalapozása (dolce, risoluto, espressivo)
- a tempó és a dinamikai jelzések bővebb ismerete, alkalmazása
- változó ütemek: 5/4, 5/8
- teljes kvintkör
- a játszott anyag zenei-formai és harmóniai elemzése tanári segítséggel
- emelt vonós és staccato játékmód
- az előforduló szakkifejezések ismerete

Felhasználható irodalom

Hegedűiskola IV. kötet

Wohlfahrt: etűd op. 54.

Konyusz: kettősfogások

Moffat: Alte Geigenstücke,
Farkas: Régi magyar táncok
Hegedűmuzsika II.
Telemann: a-moll koncertino
Vivaldi: G-dúr hegedűkoncert
Huber: F-dúr koncert
Rieding: D-dúr
Dancla: Air varie op. 89. No 1, 5

5. osztály

Hangszeres és zenei ismeretek

- Az eddig tanult fekvésekben való jártasság elmélyítése.
- a IV. és V. fekvés elsajátítása, a páros és páratlan fekvések egyenrangú fejlesztése
- kettősfogás -játék fekvésekben is
- a vibrato differenciálása zenei karakternek megfelelően
- akkord-játék könnyebb fekvésváltásokkal is
- folyamatos játék dobott vonóval könnyű etűdökön
- az eddig tanult vonásnemek összetettebb alkalmazása, zeneileg árnyaltabbá tétele, vonós artikuláció fejlesztése
- 5 #, 5 b-ig dúr és moll hangsorok
- akkordfelbontások két oktávon az V. fekvésig
- hangnemek kapcsolatainak fokozott ismerete
- szűkített, bővített hármashangzat, szűkített szeptimaakkord
- alapvető zenei karakterek (dolce, espressivo, risoluto)
- szonátaforma tematikus és hangnemi elemzése; a barokk szvit felépítése
- klasszikus táncok; romantikus karakterdarabok
- variációs forma

Felhasználható irodalom

Hegedűiskola V-VI. kötet
Wohlfahrt: etűdök
Kayser: 36 gyakorlat op. 20/I–II.
Dont: Gradus ad Parnassum op. 38/I.
Dancla: op. 68.
Bloch: Hangsoriskola II–III.
Előadási dallamok a Hegedűiskola V–VI. kötethez
Lányi: Előadási darabok I–II.
Nagy: Barokk táncok II.
Moffat: Alte Meister II.
Corelli: e-moll szonáta op. 5.
Telemann: Szonatinák (A, F)
Vivaldi: a-moll koncert
Komarovszkij

Seitz: D-dúr koncert
Rieding: a-moll koncert
Dancla: Air varie op. 89. No 3, 6
Járdányi

6. osztály

Hangszeres és zenei ismeretek

- tájékozódás és játékkészség a VI. és VII. fekvésben és félfekvésben.
- háromtávós hangsorok akkordfelbontásokkal.
- a bal kéz mozgékonyságának sokoldalú fejlesztése: trilla, pergőtechnika, fekvésváltás (kettősfogásokkal is).
- természetes üveghangok.
- vibrato.
- barokk szonáta, koncert felépítése
- szekvenciális szerkesztésmód a barokk művekben
- kifejező és stílusos artikuláció
- dortamento
- a XX. századi zene hangzásvilágának ismerete: melódia, harmóniai sajátosságok, szerkesztési elvek a játszott művekben

Felhasználható irodalom

Hegedűiskola V-VI. kötet
Wohlfahrt: etűdök
Kayser: 36 gyakorlat op. 20/I–II.
Dont: Gradus ad Parnassum op. 38/I.
Dancla: op. 68.
Bloch: Hangsoriskola II–III.
Mazas: Études spéciales op. 36./I.
Corelli-, Händel-szonáták
Weiner: Rókatánc
Kókai: Verbunkos rapszódia
Mozart: Kis koncert
Seitz: g-moll koncert
Accolay

Továbbképző (7–10. osztály)

A továbbképző évfolyamok fő célja a zenei műveltség elmélyítése és a zenélési kedv ébrentartása. (A közismereti tanulmányokkal járó elfoglaltságoktól, egyéni képességek és teherbírástól függően: vagy az egyéni hangszer tudás fejlesztése vagy a kamarazenei és zenekari játék fejlesztése kerül előtérbe.)

Hangszeres és zenei ismeretek

- Barokk, klasszikus, romantikus és XX. századi művek ismerete (zenei formák, kompozíciós elvek, harmóniai felépítés).

- Továbbra is rendszeres az iskolai koncerteken való szóló, kamara, illetve zenekari közreműködés.

Felhasználható irodalom

Mazas: Études speciales op. 36 I.

Mazas: Études brillantes op. 36. II.

Dont: 24 előkészítő gyakorlat

Kayser: 36 etűd op. 20., III.

Kreutzer: 42 etűd

Dancla: Etűdök op. 73.

Rode: 24 caprices

Bloch, Schradieck, Sevcik készségfejlesztő etűdök (ujjgyakorlatok, fekvésváltás, vonókezelés)

Händel, Corelli, Telemann: Szonáták

Rubinstein: Rokka

Bartók: Este a székeleyknél

Gluck: Melódia

Fiocco: Allegro

Weiner: Lakodalmás

Schubert: A méh

Mozart: Albumok

Veracini: Largo

Remekművek I–IV. kötet (előadási darabok gyűjteménye)

Bach: partiták

Vivaldi koncertek

Rieding: D-dúr koncert

Bach: a-moll koncert, E-dúr koncert

Nardini: e-moll koncert

Stamitz: B-dúr koncert

Mozart: Adelaide

Beriot: a-moll koncert

Haydn: C-dúr koncert

Kabalevskij: C-dúr koncert

Kamarazenei és zenekari anyag részletezése a külön tantervben található.

ZONGORA

Zongoratanulás a Waldorf Iskolában

A Waldorf Pedagógia a zongoratanulmányok elkezdését 6. osztályos kortól javasolja, mert a hangszer tanulásához szükséges minőségek ebben a korban jelennek meg a gyermekek testi-lelki-szellemi fejlődésében. Míg a 9 éves kor körüli hangszerválasztás legfontosabb szempontja a gyerek temperamentuma és kibontakozásának megtámogatása, a 12 éves korban induló zongoratanulás ezt meghaladva, a fiatal képességei komplexitásában szólítja meg, és fontos szerepet játszik az elsődleges és másodlagos temperamentumjegyek-, illetve a lelki erők összehangolásában és harmonizálásában.

11-12 éves kor körül egyre jobban elválik a gyermek belső világa, az én-je, a külvilágtól. Erősödik éntudata, egyre artikuláltabb a személyes akarata, amely még sok változáson megy keresztül. Értelme nyitottabb, a jelenségeket reálisabb oldalról képes megragadni. Gondolkodásában a képi elem mellett, már igényli a tényszerű, tiszta, érzelemmentes, objektív fogalmakat. Nő az emlékezőképessége, erősödik és alakul időérzéke. A gyerekkor és pubertáskor fordulópontján levő diák intellektuális képességei növekedésével a környezetéhez is kritikusabb. 12 éves korra a testi növekedés fő hangsúlya a csontrendszerre esik. A megnyúló végtagok szögletesebb mozdulatokat is eredményezhetnek. A földi nehézkedést csontig hatolóan érzi a 12 éves, ez gondolkodásában is tükröződik: ok-okozat, kauzalitás az uralkodó élménye. A fejlődő gyermek intellektuális és morális értelemben kész a kihívásokra, a gyerekkor megszűnik, az individuum megszületőben.

A zongora ennek a kihívásnak tesz eleget, mintegy „visszhangozva” a 12 éves korú gyermeki lélek minőségeit, állapotait. Felfedi az elválasztottság élményét és áthidalásra, egy új egységélmény megvalósítására serkenti a tanulót. Miközben a hang a gyermek belső zeneiségében, a szubjektívben születik meg, a zongorán kívül a térben, távolabb, az objektívben szólal meg. Érdeklődése kifele fordulásával válik képessé a gyermek összekötni saját belső zeneiségét és az azt kifejező mozdulatát a megszólaltatni kívánt hang minőségével. A 6. osztályos diákok éppen a belső zeneiség kialakításában és a megélt dolgok törvényszerűségeire való rálátásban kell segíteni.

A harmónia, a többszólamúság átélése újfajta, természetes igényei a léleknek e korban, úgyszintén a nehézkedés okozta súlyokkal való játék igénye, mely az ütemek és ritmusok sokféleségében jelenik meg. A növekvő belső zenei igényesség élénkebb zenei fantáziával párosul. A fantázia és érzésvilág differenciálódásával felfedezésre kerül a hangszín. A zongora a zenekar palettájának minden színét birtokolja a fuvola lágy pianissimo hangzásától a rezesek érces harsogásáig. Mechanikája nem tartja ki a hangot egyenletes hangerővel, a hangerő hirtelen esése pedig teret ad a képzeteknek, így válik a zongora a fantázia hangszerévé. Erre az élményre utalnak R. Steiner szavai: „... mindig nagy élmény az, ha egy muzsikus, aki teljesen a zeneiségben él, mint Bruckner, játszik a zongorán. A zongora eltűnik a teremben, Brucknernél eltűnik a zongora! Az ember azt hiszi, más hangszereket hall, elfelejti a zongorát.”

A zongoratanítás feladatai

Megismertetni a tanulókkal:

- a zongora alapvető sajátosságait, felépítését, működésének elvét (kalapács–mechanika, pedálszerkezet, hangolás), akusztikai sajátosságait
- a hangszer kialakulásának vázlatos történetét
- a hangszer gazdag irodalmának legjelentősebb zeneszerzőit
- a hangszer néhány kiemelkedő előadóművészt.

Kialakítani:

- a testarányoknak megfelelő elhelyezkedéssel természetes hangszerkezelést
- a megfelelő kéztartást
- a független játszóapparátust (ujjak, kar), a kezek önállóságával
- rugalmas, laza ízületeket (váll, könyök, csukló, ujjtő)

- az adottságok alapján kiegyenlített zongoratechnikát (sima pozícióváltást, a kezek ügyes alá- és fölétevését)
- differenciált billentést, ujjvégérzetet.

Tegye képessé a tanulókat arra, hogy:

- tudjon a billentyűzet teljes terjedelmében tájékozódni és azon játszani,
- tudja a zongorajáték alapelemeit, játékformáit (skála, hármashangzat, futam, kettősfogás, tremolo, trilla, díszítés), a billentésmódokat (legato, staccato, tenuto, leggiero, portato, non-legato) a zenei anyaghoz alkalmazni
- tudja a zongorapedálokat megfelelően használni
- a mű mondanivalójának megfelelően tudja kifejező hangon, hangszínből, hangerőben, gazdagon megszólaltatni a hangszeret, a zenei karaktereket megvalósítani.

Fejlessze a tanuló:

- muzikalitását a hajlékony, dinamikában árnyalt dallamformálással, a dallam és kíséret viszonyának igényes kimunkálásával, billentéskultúrával
- zenei hallását, a tiszta intonációt, a melodikus, a polifon és funkciós hallást
- metrum- és ritmusérzékét, az egyenletes tempótartását
- kottaolvasási készségét, lapról játékát, memóriáját hangszerkezelését, technikáját az ügyesítő, az ujjgyakorlatok, etűdök, skálák alkalmazásával.

1. évfolyam

Az 1. évfolyam tanterve a 12 éves tanulók (általános iskola 6. évfolyam) életkori sajátosságainak figyelembevételével készült. Az életkori és egyéni sajátosságok miatt a haladás üteme személyre szabott. Az oktatási anyag és az alkalmazott tanári módszer a már meglévő zenei tudásra épül, figyelembe véve, hogy a Waldorf Iskola diákjai előzőleg más hangszeren tanultak már, vagy második hangszerként kezdik el zongoratanulmányaikat.

Hangszeres és zenei ismeretek:

- ismerkedés a zongorával (a hangszer felépítése, működése stb.)
- tájékozódás a billentyűzeten (fehér–fekete billentyűk, regiszterek stb.)
- dallamsorok, motívumok azonosságának, hasonló részek különbözőségeinek felismerése (kérdés–felelet)
- kulcsok, előjegyzések, módosítójelek
- ütemmutatók: 2/4, 3/4, 4/4, 6/8
- pentachord, pentaton, dúr és moll hangsor, vezetőhang
- hangközök
- hangjegyértékek, szünetjelek, ritmusképletek gyakorlása, belső lüktetés érzete
- forma felismerése a feldolgozott zenei anyagban
- kottaolvasás violin – és basszuskulcsban
- a kottában előforduló zenei műszavak, jelzések értelmezése
- a kottaolvasás összehangolása a zongorajátékkal

- népdalok tanulása, tájékozottság a magyar népdalokban (sorszerkezet)
- a klasszikus zenei stílus alapjai
- a kortárs zene néhány alapeleme, notációja
- polifónia (egyszerű kánonok)

Hangszerkezelés és technika:

- helyes ülés mód, kéztartás, billentés
- a kar és az ujjak együttműködése, a kezek függetlenítése ritmikában, billentésben
- formálás: indítás-lezárás
- a staccato, non legato és a legato játékmód különböző formái
- a pozícióérzet, a pozíciós ujjrend kialakítása
- pentachordok, trillamozgás (mint játékforma)
- az ujjalátévés előkészítése
- skálajáték külön kézzel, kettősfogások, a kisakkord
- unisono, tükörijáték, dudabasszus
- különböző kifejezés módok, érzelmek hangszeres megvalósítása
- kortárs zene játékelemeinek előkészítése
- egyszerű dalok megszólaltatása változatos módon, négykezesek
- a tudásszintnek megfelelő zenei anyag egy részének memorizálása
- az otthoni gyakorlás kialakítása

Felhasználható irodalom:

Aszalós T. : A zongorázó gyermek I-II-III. kötet

Czövek: Zongoraiskola I-II.

Czövek: Hat kis menüett zongorára

Zongoraiskola I-II (Hernádi Lajosné, Inzelt Katalin, Fantóné Kassai Mária, Komjáthy Aladárné, Máthé Miklósné)

Lakos Á.: A barátságos zongoraiskola

Kálmán-Molnár-Senn: Zongoraiskola

Hunyadi Zsuzsanna: Zongoraiskola I – II.

Apagyi Mária: Zongorálom 1 – 2.

Bartók: Mikrokozmosz I-II-III.; Gyermekeknek I-II.; 18 kis zongoradarab

Kodály: Tizenkét kis darab zongorára

Kabalevszkij: 12 könnyű zongoradarab

Könnnyű zongoramuzsika a XVIII. századból

Kurtág Gy. : Játékok I-II. , VI.

Magyar szerzők könnyű zongoradarabjai

Papp L.: Zongora ABC; 27 kis zongoradarab

Régi táncok gyermekeknek (Hernádi Lajosné, Hajdú Anna, Fantóné Kassai Mária, Komjáthy Aladárné)

Teőke M.: Válogatott etűdök I. ; Egy-mással

Türk, D. G. : Gyermekévek

Playground 1.

Kase-Ruriko-Sonoko: The children's piano treasure
Thompson: Zongoraiskola 1.
Orosz szerzők gyűjteményes kottái (Kabalevskij, Grecsnyinov, Majkapar)
Schikorsky: Az orosz zongoraiskola
Greccsanyinov: Gyermekalbum; Gyöngyszemek
Majkapar: Első lépések; Apróságok
Bartók B.: Kezdők zongoramuzsikája
Reschovsky Sándor: Lánc-lánc... népdalfeldolgozás
Türk, D. G. : Négykezes zongoradarabok gyerekeknek
Weiner: 3 kis négykezes darab
Diabelli: Dallamos gyakorlatok – 4 kezes

2. évfolyam

Hangszeres és zenei ismeretek:

- az előzőekben tanultak ismétlése
- dúr és moll hangsor szerkezete, hangközei, hármashangzat
- tonika, domináns
- új ütemmutatók 5/4, 3/8, Alla breve
- a zenei építkezés alapkövei (periódus, visszatérés, két- és háromtagú forma)
- barokk és klasszikus táncok, azok főbb jellemvonásai
- lapról játék egy szólamban
- jelek, idegen kifejezések ismerete

Hangszerkezelés és technika:

- a kezek függetlenítése (dallam és kíséret)
- dúr és moll skála, külön kézzel
- kisakkord és fordításai (kézalkattól függően a későbbiekben nagy akkord), kettősfogás, hármashangzat-felbontás
- etűdjáték (a zenei anyaghoz kapcsolódóan)
- pedálhasználat
- a dinamikai jelek alkalmazása
- a hangminőség, hangszín fejlesztése
- zenei karakterek felismerésének előkészítése, zenei ítéletalkotás kezdetei
- Barokk, Klasszikus és XX. századi művek kottahű előadása
- a zenei anyag egyharmadának memorizálása

Felhasználható irodalom:

Bartók: Mikrokozmosz I– II-III.; Gyermekeknek I-II.
Kodály: Gyermektáncok zongorára
J. S. Bach: Notenbüchlein für Anna Magdalena Bach ; Az első Bach-tanulmányok
Haydn: Hat kis menüett zongorára

A gyermek Mozart

Régi táncok gyermekeknek (Hernádi Lajosné, Hajdú Anna, Fantóné Kassai Mária, Komjáthy Aladárné)

Könnyű zongoramuzsika a XVIII. századból

Könnyű szonatinák zongorára

Teöke M.: Válogatott etűdök

C. Czerny: Könnyű technikai gyakorlatok zongorára; 160 rövid gyakorlat zongorára op.821

Kabalevszkij: 12 könnyű zongoradarab

Schumann: Album für die Jugend

Kurtág Gy.: Játékok I–II., VI.

Magyar szerzők kis zongoradarabjai

Sári J.: Lépésről lépésre

Sugár R.: Magyar gyermekdalok

Cecile Chaminade: Album des enfants

Prokofjev: Könnyű zongoradarabok op.65

Chick Corea: Children's Songs

Norton: Improvise Microjazz; Microjazz I.

3. évfolyam

Hangszeres és zenei ismeretek:

- az előző évek anyagának ismétlése, továbbfejlesztése
- a szubdomináns funkció, kvintkör/kvintoszlop
- hangnemi változások megfigyelése
- új metrumok (9/8, 12/8)
- a polifón hallás fejlesztése
- a szonatinaforma ismerete
- a kottában előforduló jelek, idegen kifejezések ismeretének bővítése
- a romantika előkészítése karakterdarabokkal
- a zenei memória fejlesztése

Hangszerkezelés, technika:

- kézfüggetlenítés, a polifon játék továbbfejlesztése
- éneklő (cantabile) billentés, a pergő (leggiero) játék megalapozása, a repetíció előkészítése
- skálajáték: a korábbi elemek bővítése, hangzاتفelbontás, futam
- az Alberti- és a keringőbasszus előkészítése
- pedálhasználat (utánnomámos, előrenyomott)
- ritmikusság, tempótartás
- a hangerő jeleinek alkalmazása
- etűdjáték a zenei anyaghoz kapcsolódva
- négykezes játék, zongorakíséret
- pontos kottaolvasás, lapról játék

- kortárs zene előadásának eszköztára (könyökös, tenyeres stb.)

Felhasználható irodalom:

Orbán Gy. : Varázserdő

Lakos: A barátságos zongoraiskola

A Bach-család zongoramuzsikája

J. S. Bach: 18 kis prelúdium

J. S. Bach és Händel könnyű zongoradarabjai

Könnyű szonatinák zongorára

A szonatina mesterei I-II.

Haydn: Deutsche Tänze

W. A. Mozart: Klavierstücke ; A gyermek Mozart

Könnyű zongoramuzsika a romantika korából

Schumann: Album für die Jugend

Csajkovszkij: Jugendalbum

Schubert: Kezdők zongoramuzsikája

Hacsaturján: Gyermekalbum 1-2.

Gurlitt: Das Kleine Konzert

Takács J. : Világjáró muzsika

Teőke M.: Válogatott etűdök

Burgmüller: Progresszív etűdök

Bartók: Gyermekeknek III-IV.; Mikrokozmosz III.; Három rondó népi dallamokkal

Kadosa P.: 55 kis zongoradarab

Weiner: 20 könnyű zongoradarab

Kodály: Gyermektáncok

Magyar szerzők négykezes zongoradarabjai

Muzsikáljunk együtt

Thern K. : Magyar induló hat kézre

Liszt: Karácsonyfa -zongorára, négy kézre

4. évfolyam

Hangszeres és zenei ismeretek:

- az előzőek ismétlése, bővítése
- a kottakép tudatos és helyes megvalósítása, tájékozottság a fő stílusokban
- a polifon hallás finomítása
- új metrumok (5/8, 2/2, változó ütem), parlando játék
- vázlatos formai, harmóniai elemzések (két- és háromtagú formák, szonáta)
- a funkciós hallás fejlesztése

Hangszerkezelés és technika:

- skálajáték több oktávon keresztül, különböző dinamikával, hármashangzat, futam, repetíció

- a pergő technika fejlesztése, díszítések
- hangzatbontás, Alberti- és keringő-basszus
- pedálhasználat (együttnyomott)
- etűdjáték a zenei anyaghoz is kapcsolódva
- négy- és hatkezes játék, zongorakíséret
- lapról játék
- tudatos memorizálás

Felhasználható irodalom:

A szonatina mesterei I–II.

J. S. Bach: 18 kis prelúdium; Kétszólamú invenciók

Bartók: Gyermekeknek III-IV; Mikrokozmosz II–III-IV.; Tíz könnyű zongoradarab

Beethoven: Leichte Meisterwerke für Klavier

Csajkovszkij: Jugend Album

Czerny: A kézügyesség iskolája op.299

Cramer: 84 etűd

Chick Corea: 20 Children's Songs

Kabalevszkij: Válogatott zongoradarabok

Kadosa P.: 55 kis zongoradarab

Könnnyű zongoramuzsika a XVIII. századból

W.A. Mozart: Hat bécsi szonatina

J. Haydn: Szonáták

Schubert: Táncok

Schumann: Jugend Album

Leichte Klaviermusik für vier Hände

Magyar szerzők négykezes zongoradarabjai I–II.

Muzsikáljunk együtt I–II.

Mendelssohn: Dal szöveg nélkül

Gurlitt: Jugend Album

Grieg: Lírikus darabok

Hacsaturján: Gyermekalbum 1-2

Orosz szerzők zongoradarabjai

Prokofjev: Zongoradarabok gyerekeknek

Bozay: Medáliák

Farkas Ferenc: Zongoradarabok

Répertoire 2-3

M. Seiber: Leichte Tanze

5. évfolyam

Hangszeres és zenei ismeretek:

- az előző évek anyagának ismétlése, rendszerezése, bővítése

- a tanult művek alapvető formái, harmóniai elemzése a tanár irányításával
- kromatikus hangsor, dominánsseptim, szűkített és bővített akkord
- szonátaforma és rondóforma

Hangszerkezelés és technika:

- az előző években tanult billentésmódok, játékformák tudatos alkalmazása
- skálajáték 2–4 oktávon keresztül, kromatikus skála, hármashangzat, futam, akkord
- etűdjáték a zenei anyaghoz kapcsolódva
- négy- és hatkezes játék, zongorakíséret
- lapról játék
- önállóan megtanult művek, kifejező, stílushű előadás

Felhasználható irodalom:

A klasszika mesterei

Bach és Händel könnyű zongoradarabjai

J.S. Bach: 18 kis prelúdium ; Kétszólamú invenciók

Bartók: Gyermekeknek III-IV.; Mikrokozmosz III–IV.

Czerny: The school of velocity op.299.

Csajkovszkij: Jugend Album

Kabalevszkij: Válogatott zongoradarabok

Mozart: 10 könnyű tánc

Scarlatti: Klavierbüchlein

Schubert: Táncok

Répertoire 3.

Muzsikáljunk együtt II.

Bizet: Gyermekjátékok

Mozart: Részlet a Figaro házasságából

Weiner: Lakodalmas

Lakos: Kaleidoszkóp

Csajkovszkij: Jugend Album

Haydn: Szonáták

Mozart: Hat bécsi szonatina; Szonáták; Rondók

Mendelssohn: Dal szöveg nélkül

Grieg: Lírikus darabok

Chopin: Prelűdök

Sosztakovics: Babák tánca

Prokofjev: Zongoradarabok op.65

6. évfolyam

Hangszeres és zenei ismeretek:

- variáció, invenció

- új stílus előkészítése: impresszionizmus
- a hangszeres és elméleti órákon szerzett ismereteken alapuló önálló formai és harmóniai elemzés
- kottában előforduló jelek, zenei műszavak ismerete

Hangszerkezelés és technika:

- az eddig tanultak tudatos, önálló alkalmazása,
- skálajáték, hármás- és négyeshangzat-futam, kettősfogás oktávmenet
- különböző billentésfajták ismerete
- zongorapedálok használata
- dalkíséreték

Felhasználható irodalom:

J. S. Bach: Két- és háromszólamú invenciók; Francia szvitek

Bartók: Gyermekeknek III–IV.; Mikrokozmosz IV–V.

Bécsi mesterek könnyű zongoradarabjai

Czerny–Bertini: Etűdök zongorára (Hajdú Anna, Hernádi Zsuzsa, Kassai Mária, Komjáthy Aladárné)

Clementi: Gradus ad Parnassum

Grieg: Lyrische Stücke

Chopin: Keringők, Mazurkák

Könnnyű variációk zongorára

Majkapar: Variációk

W. A. Mozart: 6 bécsi szonatina, Szonáták, Rondók; Variációk

Mendelssohn: Lieder ohne Worte

Scarlatti: Klavierbüchlein; Szonáták

Schumann: Jugend Album

Brahms: Magyar táncok zongorára I–II.

Könnnyű négykezesek Couperin–tól Mozart–ig

Meister für die Jugend

Schubert: Originalkompositionen für Klavier 4 Händen I–II.

Haydn: Szonáták

Handel album

Beethoven album

Beethoven: Szonáták; Variációk; Bagatellek

Frank Martin: Drei leichte Klavierstücke

Schubert: Impromptus; Tanze

Chopin: Mazurkák; Keringők; Prelűdök

Haydn: Szonáták

Teöke: Válogatott etűdök

Liszt: Etűdök op.1.

Schumann: Albumblätter

Csajkovszkij: Jugend Album

Hacsaturján: Gyermekalbum; Toccata

7. évfolyam

Hangszeres és zenei ismeretek:

- továbbképző évfolyam, célja a zenei műveltség elmélyítése, egyénileg megtanult darabok és művészi munka megvalósítása
- atonális zene, jazz-elemek
- kamarazenei produkciók, dal- és hangszeres kísérek

Felhasználható irodalom:

Bach: Két- és háromszólamú invenciók; Francia szvittek; Das Wohltemperierte Klavier

Couperin: Pièces de Clavecin

Rameau: Complete works for Piano

Scarlatti: Szonáták

Haydn: Szonáták

Mozart: Variációk; Szonáták

Beethoven: Szonáták; Bagatellek; Variációk

Chopin: Mazurkák; Keringők

Schumann: Kinderszenen op.15

Grieg: Lírikus darabok op.71

Csajkovszkij: Évszakok

Debussy: Prelűdök; Gyermekkuckó

Ravel: À la manière de Borodin

Schönberg: Opus 11

Kabalevszkij: 24 Prelűd op.38

Sibelius: Tíz zongoradarab op.58.

Bartók B.: Szonatina; Román népi táncok; Tizenöt magyar parasztdal

Kurtág Gy.: Játékok III.,IV.

A tananyag feldolgozásához szükséges kötelező (minimális) taneszközök:

Jó minőségű zongora vagy pianínó

2 darab változtatható magasságú zongoraszék vagy –pad

Metronóm

SZAXOFON

Általános bevezetés

„A zene elválaszthatatlan kapcsolatban van az ember lényével és annak fejlődésével. Egyszerre fakad az ember legmélyebb belső világából, és egyben, mint egy külső szellemi erő, felépíti, gazdagítja, harmonizálja azt. A zene azért is fontos szerepet játszik a nevelés folyamatában, mert a lelki élet egészének fejlődésében, összehangolásában játszik döntő szerepet. Az érzelmi nevelésben természetesen mindenfajta művészeti tevékenység részt vállal. A zene jelentősége azonban a többi művészethez képest is kiemelkedő az érzésvilág, a „közép” nevelésében, amely harmonikusan tudja

összekötni a lelkeségünk két pólusát, a gondolkodást és az akaratot. A zene hármasságában – dallam, harmónia, ritmus – az emberi lélek három tevékenysége (gondolkodás, érzés, akarat) tükröződik.”

A gyerekek hangszer tanulásuk közben egy sajátos, (nemzetközi) nyelvet sajátítanak el, miközben erősödik gondolati, érzelmi, akarati életük, önkifejeződésük és a világgal létesített érzékeny szociális kapcsolatuk, vagyis, a zenetanulás serkenti a gyermek öntevékenységet, kedvezően hat más egyéb területen való készségfejlesztésében és más képességek kibontakoztatásában is. Fontos, hogy a gyerekek a hangszer tanulás révén is saját utat járjanak be, életkori sajátosságaikhoz igazodva, saját képességeikhez mérten a lehető legszívesebben bontakozzanak ki, és ezt a számukra megfelelően választott, számukra kedves, inspiráló hangszeren tegyék.

A szaxofon nagyobb növendékek részére ajánlott, akik lelki, szellemi fejlődésük mellett fizikailag is megérték e hangszer tanulására. Mindenképp jó, ha a szaxofontanulást megelőzi egy vagy két év külön furulyázás, ill. egy évet tanulhatnak a (kis) növendékek egy speciális hangszeren is az ún. szaxonetten. A szaxofont 11-12 éves korban ajánlott elkezdni, de később is csatlakozhatnak tanítványok. Ez a tanterv a kispesti Waldorf iskolának, 4-12. (8 évfolyam: alapfok „A” tagozat 6 év, továbbképző „A” tagozat 2 év) osztályáig készült az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja felhasználásával /ROMI-SULI Könyvkiadó Mogyoród, 1998/, valamint a Waldorf kerettanterv és a helyi zenei tanterv figyelembevételével.

A szaxofontanítás szakirányú feladatai

A szaktanár ismertesse meg a növendékkel a szaxofon kialakulásának és fejlődésének történetét, a hangszer sajátosságait, a szaxofon irodalmát, felhasználásának és felhasználhatóságának sokszínűségét (klasszikustól a jazz-ig), a hangszer legkiválóbb előadóművészeinek munkásságát.

Hangszertechnikailag ismertesse meg a helyes légzéstechnikát, a helyes befúvómódot és nyelvtechnikát, a stabil, de nem merev szájtartást, a megfelelő test-, fej-, kéz- és hangszer tartást, a dinamikailag árnyalt, megfelelően intonált és jól képzett szaxofonhangot.

Fordítson figyelmet a helyes légzés gyakorlására, fejlesztésére különféle légző gyakorlatokkal, a szájjomzat fejlesztésére a mindennapi gyakorlatok segítségével, a céltudatos gyakorlási módszer kialakítására, a lapról olvasási készség fejlesztésére, a tudatos zenei memorizálásra, a művek zeneileg igényes kidolgozására, a rendszeres társas muzsikálásra.

Követelmények az alapfok évfolyamainak elvégzése után

A növendék a zenei anyagot életkorának, egyéni képességeinek és készségeinek megfelelő hangszerkezeléssel, kotta- és stílushűen, kifejezően szólaltassa meg. Alkalmazza tudatosan a helyes légzéstechnikát, befúvómódot. Sajátítsa el az ajak és kéz összehangolt munkáját. Ismerje a szaxofon legáltalánosabban használt hangterjedelmén belül (b-f3-ig), kromatikusan az összes fogást (segédfogásokat is). Tudjon dinamikailag árnyalt, tisztán intonált, kifejező hangot képezni, alkalmazza játékában a hangindítás, elválasztás és hangbefejezés különböző módjait. Ismerje a tanult anyagban előforduló tempó- és karakterjelzéseket, egyéb előadási jeleket, zenei műszavakat és ezek jelentését. A tanár útmutatásai alapján legyen képes a különböző zenei kifejezőeszközök alkalmazására (artikuláció, agogika, díszítés, lassítás, hangsúlyozás, stb.). Ismerje a tanult előadási darabok zeneszerzőinek

nevét, a művek címét, ismerje a szaxofon történetét, rokon hangszereit, a szaxofon szerepét különböző zenei korszakokban. Legyen képes hangsorokat játszani 4#-4b előjegyzésig, a hangszer regisztereinek kiegyenlített megszólaltatására. Tudjon előadási darabokat kotta nélkül játszani

A felsőbb évfolyamokon (9-12. osztályig) a növendék ismerje hangszerének transzponáló jellegét, a hangszercsalád többi tagját, hangolásukról és hangfekvésükről legyen fogalma. Legyen képes hangsorokat játszani 6#-6b előjegyzésig, alapfokon improvizálni (legyen képes pentaton-, blues-skálára, egyszerű, 12 ütemes blues-alapra való improvizációra, négyeshangzatok bontására, a dúr skála fokaira épülő négyes hangzatok bontására és I-II-V-I patternek megszólaltatására és alkalmazására, saját gondolatok kifejezésére az improvizáció során). Rendelkezzék olyan hangszeres és elméleti tudással, amely alapján közreműködhet amatőr zenekarban vagy zenei együttesben, ezen kívül tudja folytatni zenei tanulmányait középfokon.

Tananyag kiválasztásának alapelvei

Elsődleges cél, hogy mindenképpen olyan gyakorlatokat és darabokat válasszunk a növendéknek, mely megfelel életkori sajátosságának, hangszeres és zenei felkészültségének, figyelembe véve azt is, milyen irányzat és stílus iránt érdeklődik (klasszikustól a könnyűzenén át a jazz-ig). Lehetőleg mindenféle stílust képviseljenek a választott művek, de elsősorban azokat a darabokat érdemes előnyben részesíteni, amelyek keletkezésüket tekintve a hangszerrel legalább egyidősek, vagy későbbiek. Törekedjünk arra, hogy legyen meg az egyensúly a technikai tanulmányok és az előadási darabok arányait illetően. Az improvizációnak is nagy szerepet adjunk az órákon, különösen a felsőbb évfolyamokon. Ezeken kívül, segítsük a növendéket hangszerével az osztályzenekar egészébe való beilleszkedésére mind az improvizációs órákon, mind az éves színházi darab színesítésében. A felhasználható irodalom természetesen ezeknek megfelelően bővíthető.

Hangszeres előkészítő (4. osztály)

Csoportos óra heti 1×45 perc

Azok a gyermekek, akik szaxofonozni szeretnének tanulni, általában 3. osztályban már furulyáznak. 1 év furulya után vagy maradnak a furulyacsoportban még egy évig, vagy elkezdhetik tanulmányaikat egy speciális hangszeren, az ú.n. szaxonetten. (A szaxonett Németországból ered, szaxofon fúvókája, szoprán furulya nagyságú, de vastagabb – klarinétra emlékeztető – teste van, hangterjedelme: C1-D2). Ez a kifejezetten kisebb gyerekeknek való hangszer lehetőséget és bevezetőt ad a helyes szájartás, légzés kialakításához. A Vogy's Saxonettschule kottás füzet kifejezetten erre a hangszerre készült, nagy élményt nyújt a gyerekeknek a tanulás során, kiegészítésként Béres János furulyaiskola I. kötetéből is választhatunk anyagot. Ebben az évben tanulnak meg a gyerekek egyszerűbb kottát olvasni C1-D2 hangterjedelemben, elsajátítják az alapritmusokat (negyed, nyolcad, fél, egész, pontozott fél, szinkópa, éles- és nyújtott ritmus).

1. évfolyam (5. osztály)

heti 2×30 perc egyéni, (+ havonta 1× 45 perc csoportos)

A növendékek választhatnak B-szoprán vagy Esz-altszaxofont. Ebben az életkorban nem ajánlott még a B-tenorszaxofon, hiszen fizikailag nagyon megterhelő lenne ezzel kezdeni ezen az évfolyamon. (A B-tenorszaxofonra később, 15 éves kortól (9.osztály) válhatnak a növendékek).

Hangszeres és zenei ismeretek

- A szaxofon keletkezése, fejlődése, sajátosságai.
- A hangszer összeállítása, tisztítása, karbantartása.
- A nyakló helyes beállítása.
- A fúvóka, a nád szerepe (helyes kiválasztása) és beállítása.
- Zenei alapfogalmak: törzshangok, módosítójelek, alapvető ritmusképletek, levegővételi jel, tempójelzések.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Helyes test- és hangszer-, fej- és kéztartás, az ujjak szerepe, a hangszer egyensúlyban tartása.
- A helyes légzéstechnika megtanítása játékos úton: bemutatása lehetőleg hangszerrel, illetve érzékelhetővé, érthetővé tétele a növendék számára (különbféle légző gyakorlatok hangszer nélkül is).
- Befúvás, hangindítás, hangképzés, megfelelő nád kiválasztása.
- A nyelv szerepének tisztázása a hangindításban és a hangképzésben.
- Az egyenes, lebegésmentes hang kialakítása
- A kottából való játék fejlesztése.

Várható eredmények

A tanuló elsajátítja a helyes test- és hangszerkezelést. Megtanulja a helyes légzést, hangképzést, hangindítást, tiszta intonálást c1-c2-ig, valamint fisz1. Meg tud szólaltatni népdalokat, gyermekdalokat, könnyű darabokat, rövid zongorakíséretes darabokat is elő tud adni. Megtanulja a duóban, szaxofoncsoportban való játékot. Tud szabadon improvizálni pentatonban.

Felhasználható irodalom

Perényi Éva – Perényi Péter/ Szaxofon-ABC 1

Schuster Gy.: Szaxofoniskola I.

Voggy's Saxonettschule

Klaus Dopper: Das Saxophonbuch

Kiegészítő anyag:

Béres J.: Furulyaiskola I.

1-2 görög dallam játéka az epochákhoz kapcsolódva (pl. Agios o Theos, Pera Kambus)

2. évfolyam (6. osztály)

heti 2×30 perc egyéni, (+ havonta 1× 60 perc csoportos)

Hangszeres és zenei ismeretek

- A szaxofon keletkezése, fejlődése, sajátosságai.
- A hangszer összeállítása, tisztítása, karbantartása.
- A nyakló helyes beállítása.
- A fúvóka, a nád szerepe (helyes kiválasztása) és beállítása.
- Zenei alapfogalmak: törzshangok c1-c3-ig, esetleg d3-ig, módosított hangok: fisz, b (cisz, esz, gisz), egész, negyed, fél, pontozott fél, nyolcad érték és szünetjelek, nyújtott ritmus, dinamikai alapfogalmak, tempójelzések, ismétlőjelek, korona, levegővételi jel.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A rekeszlégzés megalapozása és fejlesztése.
- A hangképzés és hangindítás napi gyakoroltatása kitarzott hangokkal, helyes nyelvhasználattal.
- Törekvés a tiszta intonációra és a tömör, lebegésmentes hang elérésére.
- Figyeljünk arra, hogy a fúvóka optimális helyen legyen.
- Törekedjünk a helyes gyakorlási módszerek kialakítására.
- Skálák: dúr és moll hangsorok 1 #, 1 b előjegyzésig

Várható eredmények

Az előző évi készségek gyakorlása mellett a diákok ismerik a törzshangokat, skálákat: C-, G- és F- dúr, a-moll. Ismerik a fisz és b módosított hangokat. Hangterjedelem: c1-c3 Tudnak népdalokat, kisebb előadási darabokat zongorakísérettel játszani. Egyszerű improvizációra képesek pentatonban, valamint dúr és moll skálák hangjaira. Továbbra is duóban, szaxofoncsoportban tudnak játszani.

Felhasználható irodalom

Perényi Éva – Perényi Péter/ Szaxofon-ABC 1

Schuster Gy.: Szaxofoniskola I.

Voggy's Saxonettschule

Klaus Dopper: Das Saxophonbuch

John O'Neill: Die Jazzmethode für Saxophon

Kiegészítő anyag:

Béres J.: Furulyaiskola I-II.

1-2 középkorból származó (trubadúr) dallam megszólaltatása (pl. Neidhart: Májusi ének, Farkas F.: Hajnalnóta) az epochákhoz kapcsolódva.

3. évfolyam (7. osztály)

heti 2×30 perc egyéni, (+ havonta 1× 60 perc csoportos)

Ennek az évfolyamnak a célja az is, hogy ébredjen fel a gyerekekben a minőségi zenei hangzás igénye és vágya, és törekedjenek annak elérésére.

A főoktatásban az év központi témája a reneszánsz életérzés (nagy felfedezések, reneszánsz tánc, életöröm és szabadságérzés), ami kiemelt helyet kaphat nemcsak a zeneórákon, hanem az egyéni hangszeres órákon is.

Hangszeres és zenei ismeretek

- A dallamos moll hangsor megismerése.
- A háromféle moll hangsor különbségeinek megértése.
- A metrumismeret bővítése: 3/8, 4/8, 6/8 ütembeosztás
- A triola, tizenhatod ritmusok.
- A formai-szerkezeti alapfogalmak tisztázása, dalforma.
- A periódus fogalma.
- (Jazz frazír alapjai).

A hangszerkezelés fejlesztése

- A legato és tenuto játék fejlesztése.
- A hangterjedelem bővítése c1-e3-ig.
- A crescendo-decrescendo alkalmazása.
- A levegőbeosztás gyakorlása az intonáció megváltozása nélkül.
- A hangindítás fejlesztése, változatos lehetőségei.
- Dúr és moll skálák 2 #, 2 b előjegyzésig.
- Hármashangzatok, azok bontásai, tercskálák.
- Kottaolvasás fejlesztése.

Várható eredmények

A diákok elsajátítják a helyes tartást, légzést, hangindítást, befúvást. Hangterjedelmük c1-c3-ig, ismerik a következő módosított hangokat: fisz, cisz, b, esz, gisz, valamint a dúr és moll skálákat 2 #, 2 b előjegyzésig. Improvizálnak pentatonban, valamint dúr és moll skálák hangjaira. Kialakul a tiszta intonáció, a muzikális hang.

Felhasználható irodalom

Perényi Éva – Perényi Péter/ Szaxofon-ABC 1

Schuster Gy.: Szaxofoniskola II.

Klaus Dopper: Das Saxophonbuch

John O'Neill: Die Jazzmethode für Saxophon

Bumeske: Etűdök szaxofonra II.

Lennie Niehaus: Jazz Conception for Saxophone I.

Kiegészítő anyag:

Béres J.: Furulyaiskola II-III.

Furulyamuzsika kezdők számára (Reneszánsz táncok)

Klarinétmuzsika kezdőknek (B-szopránszaxofonhoz)

4. évfolyam (8. osztály)

heti 2×30 perc egyéni, (+ havonta 1× 60 perc csoportos)

Ebben az életkorban még inkább törekednünk kell a minőségi zenei hangzás igénye és vágya iránt. A gyerekekben feltörő erős igazságérzet, magányosság, és az önálló egyéniséggé válás igénye tükröződhet, pl. a romantikus szóló darabokban is.

Hangszeres és zenei ismeretek

- Az új kromatikus hangok megismerése.
- Az alsó regiszter hangjai és fogásai.
- A kromatikus skála bevezetése.
- A segédfogások.
- A tizenhatodok, a kis éles és nyújtott ritmusok.
- A staccato játékmód.
- Az alla breve fogalma.
- Az alapvető formai ismeretek bővítése.
- A kottaolvasás fejlesztése.

- A jazz frazír tudatos kialakítása, tovább fejlesztése.
- A zenei memória fejlesztése.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A hangképzés és befűvés továbbfejlesztése, a hangindítások finomítása a légzés segítségével.
- A légzéstechnika továbbfejlesztése.
- A rekeszizom és támasztás erősítése.
- Hangterjedelem: h-e3 (esetleg b-f3).
- A dinamika és agogika további bővítése.
- Dúr és moll skálák 4 #, 4 b előjegyzésig, hármashangzat, terc indítva és kötve.
- Kromatikus skála legalább 2 oktávon keresztül.
- A gyors játék fejlesztése.
- Előkék és egyszerűbb trillák.
- A lapról olvasás gyakorlása.

Várható eredmények

A diákok tisztán intonálnak az adott hangterjedelmen belül. Ismerik a skálákat 3 #, 3 b előjegyzésig. Előadnak darabokat zongorakísérettel, duóban és csoportban, kisebb iskolai zenekarban képesek közreműködni. Improvizációra képesek.

Felhasználható irodalom

Perényi Éva – Perényi Péter/ Szaxofon-ABC2

Schuster Gy.: Szaxofoniskola III.

Klaus Dopfer: Das Saxophonbuch

John O'Neill: Die Jazzmethode für Saxophon

Bumeske: Etűdök szaxofonra III.

Lennie Niehaus: Jazz Conception for Saxophone II.

Lennie Niehaus duos

Kiegészítő anyag:

Béres J.: Furulyaiskola III.

Furulyamuzsika kezdők számára (Barokk táncok)

Klarinétmuzsika kezdőknek (B-szoprán-szaxofonhoz)

Énekeljünk, Muzsikáljunk: Barokk, klasszikus és romantika korszakából való előadási darabok, átiratok.

Czidra L.: Barokk etűdök szopránfurulyára vagy más dallamhangszerre

5. évfolyam (9. osztály)

heti 2×30 perc egyéni, (+ havonta 1× 60 perc csoportos)

Hangszeres és zenei ismeretek

- Az összes hang és fogásaik ismerete b-f3-ig (esetleg fisz3-ig)
- Bonyolultabb szinkópák, eltolt ritmusok.
- Díszítések: előkék, mordentek, bonyolultabb trillák használata.
- Domináns- és szűkített szeptimakkordok és akkordfelbontás.
- A stílusismeret elmélyítése.

- Az elméleti, hangnemi, formai ismeretek bővítése, pl. a moduláció, alteráció megismertetése és bemutatása gyakorlatban.

A hangszerkezelés fejlesztése

- A légzés szerepének állandó kontrollja zenei indítatásból, nem mechanikusan.
- A hangképzés állandó gyakoroltatása, a hangideál keresése.
- Dúr, moll, kromatikus és modális skálák 5 #, 5 b előjegyzésig.
- Négyeshangzatok.
- A lapról olvasás állandó gyakorlása.
- Jazz frazír fejlesztése.
- Blues skála.
- Improvizáció pentaton hangsorban, dúr-, moll- és blues skála hangjaiból építkezve.

Várható eredmények

A diákok az eddigi évfolyamok anyagát ismerik. Ismerik a skálákat 4 #, 4 b előjegyzésig, hármas- és négyeshangzat bontásokkal, tercskálákkal. Előadnak darabokat zongorakísérettel, duóban és az iskola zenekarral, nehezebb etűdöket tudnak eljátszani.

Improvizálnak pentaton hangsorban, dúr-, moll- és blues skála hangjaiból építkezve.

Felhasználható irodalom

Perényi Éva – Perényi Péter/ Szaxofon-ABC2

Schuster Gy.: Szaxofoniskola IV.

Klaus Dopper: Das Saxophonbuch

John O'Neill: Die Jazzmethode für Saxophon

Bumeske: Etűdök szaxofonra IV.

Lennie Niehaus: Jazz Conception for Saxophone III.

Lennie Niehaus duos

George Gershwin: Solos for Bb and Eb instruments

Kiegészítő anyag:

Klarinétmuzika kezdőknek (B-szoprán-szaxofonhoz)

Énekeljünk, Muzikáljunk: Barokk, klasszikus és romantika korszakából való előadási darabok, átiratok.

Czidra L.: Barokk etűdök szopránfurulyára vagy más dallamhangszerre

6. évfolyam (10. osztály)

heti 2x30 perc egyéni, (+ havonta 1x 60 perc csoportos)

Hangszeres és zenei ismeretek

- A hangterjedelem további bővítése a növendék adottságai szerint.
- Az eddig ismeretlen ritmusképletek megismertetése.
- Transzponálási alapismeretek.
- A zenei műveltség bővítése, ízlésformálás.
- Improvizációs lehetőségek bővítése, a dúr skála fokaira épülő hármas- és négyeshangzat bontásokkal, I-IV-V-I pattern.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Skálák 6#, 6b előjegyzésig, kromatikus, modális hangsorok gyors tempóban.
- Az önálló gondolkodás és kifejezőmód, valamint az igényes és tudatos gyakorlás továbbfejlesztése.

Várható eredmények

A diákok játszanak skálákat 5 #, 5 b előjegyzésig, tisztán intonálnak, egészséges hangokat szólaltatnak meg. Az előadási darabokat képesek stílusosan megszólaltatni. Alapos zenei műszóismeretük van, megbízhatóan olvasnak kottát. Szabad, egyéni gondolatok tükröződnek az improvizáció során.

Felhasználható irodalom

Perényi Éva – Perényi Péter/ Szaxofon-ABC2

Schuster Gy.: Szaxofoniskola IV.

Klaus Dopfer: Das Saxophonbuch

John O'Neill: Die Jazzmethode für Saxophon

Szabó F.: Etűdök szaxofonra

Lennie Niehaus: Jazz Conception for Saxophone III.

Lennie Niehaus duos

Thorsten Skringer: Sax Clinics (improvizációs tanulmányok)

Jazz Playalong for Saxophone

George Gershwin: Solos for Bb and Eb instruments

Kiegészítő anyag:

Énekeljünk, Muzsikáljunk: Barokk, klasszikus (Haydn, Mozart) és romantika korszakából való előadási darabok, átiratok.

7. évfolyam (11. osztály)

heti 2x30 perc egyéni, (+ havonta 1x 60 perc csoportos)

Hangszeres és zenei ismeretek

- A hangterjedelem további bővítése a növendék adottságai szerint.
- Az eddig ismeretlen ritmusképletek megismertetése.
- Transzponálási alapismeretek.
- A zenei műveltség bővítése, ízlésformálás.
- Improvizációs lehetőségek bővítése, a dúr skála fokaira épülő négyeshangzat bontásokkal, I-IV-V-I pattern, a jazz harmóniáinak pl.:6, 7, 9, Major, 5b, 5# megismertetése jelzéseikkel együtt, egészhangú skála, periódusban való gondolkodás improvizáció során.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Skálák 7#, 7b előjegyzésig, kromatikus, modális hangsorok gyors tempóban.
- Az önálló gondolkodás és kifejezőmód, valamint az igényes és tudatos gyakorlás továbbfejlesztése.

Várható eredmények

A diákok játszanak skálákat 5 #, 5 b előjegyzésig, tisztán intonálnak, egészséges hangokat szólaltatnak meg. Az előadási darabokat képesek stílusosan megszólaltatni. Alapos zenei műszóismeretük van, megbízhatóan olvasnak kottát. Szabad, egyéni gondolatok tükröződnek az improvizáció során.

Felhasználható irodalom

Perényi Éva – Perényi Péter/ Szaxofon-ABC2

Szabó F.: Etűdök szaxofonra

Lennie Niehaus: Jazz Conception for Saxophone III.

Lennie Niehaus duos

Thorsten Skringer: Sax Clinics (improvizációs tanulmányok)

Jim Snidero: Jazz Conception (21 solo etűd)

Magic 47 solos and duets

Jazz Playalong for Saxophone

George Gershwin: Solos for Bb and Eb instruments

Kiegészítő anyag:

Énekeljünk, Muzsikáljunk: Barokk, klasszikus és romantika korszakából való előadási darabok, átiratok.

8. évfolyam (12. osztály)

heti 2×30 perc egyéni, (+ havonta 1× 60 perc csoportos)

Hangszeres és zenei ismeretek

- A hangterjedelem további bővítése a növendék adottságai szerint.
- Az eddig ismeretlen ritmusképletek megismertetése.
- Transzponálási alapismeretek.
- A zenei műveltség bővítése, ízlésformálás.
- Improvizációs lehetőségek bővítése, a dúr skála fokaira épülő négyeshangzat bontásokkal, I-IV-V-I pattern, a jazz harmóniáinak pl.:6, 7, 9, Major, 5b, 5#, 9b, 10b megismertetése jelzéseikkel együtt, egészhangú-, fél-egész skálák, periódusban való gondolkodás improvizáció során.

A hangszerkezelés fejlesztése

- Skálák 7#, 7b előjegyzésig, kromatikus, modális, egészhangú hangsorok gyors tempóban.
- Az önálló gondolkodás és kifejezőmód, valamint az igényes és tudatos gyakorlás továbbfejlesztése.

Várható eredmények

A diákok játszanak skálákat 5 #, 5 b előjegyzésig, tisztán intonálnak, egészséges hangokat szólaltatnak meg. Az előadási darabokat képesek stílusosan megszólaltatni. Alapos zenei műszóismeretük van, megbízhatóan olvasnak kottát. Szabad, egyéni gondolatok tükröződnek az improvizáció során.

Felhasználható irodalom

Perényi Éva – Perényi Péter/ Szaxofon-ABC2

Szabó F.: Etűdök szaxofonra

Lennie Niehaus duos

Thorsten Skringer: Sax Clinics (improvizációs tanulmányok)

Jim Snidero: Jazz Conception (21 solo etűd)

Magic 47 solos and duets

Jazz Playalong for Saxophone

George Gershwin: Solos for Bb and Eb instruments

(Charlie Parker: Omnibook)

Kiegészítő anyag:

XX. század zenéje: Ravel, Debussy művek, átiratok. Spirituálék. Joplin: Ragtimes

SZOLFÉZS

Általános bevezetés

Az alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programja keretében folyó zenei nevelés alkalmat ad az érdeklődő és fogékony növendékek képességeinek fejlesztésére, ezek készséggé mélyítésére és gyakorlására.

A képzés figyelembe veszi az életkori sajátosságokat, a tanulók egyéni érdeklődésére és fejlődési ütemére építve alakítja készségeiket és gyarapítja ismereteiket. Lehetőséget ad az egyetemes kultúra, az európai műveltség, a nemzeti, népi hagyományok, értékek átadására, az értékmegőrzés formáinak kialakítására. A program lehetőséget nyújt az esztétikai érzékenység – nyitottság, igényesség, fogékonyosság – alakítása mellett a zene megszólaltatásához szükséges hangszeres készségek megszerzésére, a zenei ismeretek átadására és a zenei tevékenység tudatosítására. A zeneoktatás a különböző zenei műfajok sajátosságait, a művészi megjelenítés módjait ismerteti meg a tanulókkal, miközben célja az is, hogy az önkifejezés eszköztárának gazdagításával a zene alkalmazására, befogadására készítsen fel. Alapvető a zene tapasztalati úton való megszerettetése, életre szóló élményt jelentő, örömet okozó hatásának felismertetése. A gyerekek utánzó képességén alapuló élményből fakadó aktív éneklési kedv felkeltése, példamutatással és lelkesedéssel motiválás és az érdeklődés folyamatos fenntartása.

Általános követelmény az általános zenei műveltség megalapozása. Ez magában foglalja a zene történetének a kezdetektől napjainkig való megismertetését; a zenei képességek fejlesztését, valamint a tanulók érdeklődésének felkeltését, hogy a továbbiakban mint önálló egyéniségek belső igényként keressenek kutassanak a zene végtelen világában, fejlesszék képességeiket, hogy gazdagabbá váljon életük.

1. osztály

Javasolt témakörök

Az első osztályban a gyerekek gazdag képzeletükön keresztül látják a világot, ezért a legtermészetesebb pentaton rendszerű dalokat énekeljük. A kottairást a kottairás születésének történetével párhuzamosan tanítjuk és gyakoroljuk. Egyszerű ritmus hangszerekkel rögtönzéseket alkotunk, és a hangzásgazdagságra figyelünk.

Célok és követelmények

10–20 mondóka, gyermekdal megtanulása hallás után. Szép, pontos éneklés csoportban .

Alkalmazkodás a hangmagassággal és a ritmussal. Az éneklés sok mozgással kísérve belső lüktetéssé, élménnyé váljon.

Felhasználható irodalom

P. Vesztróczy Judit : Zenei ABC kicsinyeknek.

Forrai Katalin: Ének az óvodában

Dobszay László: A magyar dal könyve I. fejezet

2. osztály

Javasolt témakörök

A kvint dallamok mellé belépnek az oktávot átfogó dallamok. A kottairásban a dalok irányának jelölése, képszerűen még vonalak nélkül. Az ellentétek felismerése (lent- fönt, sötét- világos) Ritmus hangszerekkel rögtönzés egy –egy kitalált történeten keresztül

Célok és követelmények

A gyermek képes legyen az önálló dalkezdésre. 15 dalt szöveggel énekeljen. A szolmizálás megismerése egyszerű dallamokon. Kövesse a dal egyenletes tempóját a csoportos éneklésben.

Felhasználható irodalom

P. Vesztróczy Judit: Zenei ABC kicsinyeknek
Forrai Katalin: Ének az óvodában
Dobszai László: A magyar dal könyve I.fejezet

3. osztály

Javasolt témakörök

A pentatóniából a hétfokúságra való áttérés. A kottairásban a szavakhoz rajzolni a dallamot vagy általános irányt három vonalon (fent, lent és középen). Violin- és basszuskulcs megismerése. A mély-magas férfi és a mély-magas női hangok kapcsolata az emberrel.

Célok és követelmények

20 népdal és műzenei idézetek énekelt ismerete. Dallamfordulatok hallás utáni visszaéneklése. Ismeretlen könnyű néhány ütemes dallam felidézése két-három meghallgatás után. Hosszabb ritmussor visszatapsolása játékos formában.

Felhasználható irodalom

Kodály Zoltán: Válogatott biciniumok
Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa I.
Forrai Katalin: Európai gyermekdalok

4. osztály

Javasolt témakörök

Az összes hang és a hangközök megismertetése (nagy- és kisterc). A hanghosszúságok térbeli átélése. Elérkezünk az ötvonalú kottairáshoz. Elkezdünk kétszólamú dalokat énekelni. Ismerkedés a dúr és moll hangnemű műzenei részletekkel.

Célok és követelmények

30-35 magyar népdal és kánon ismerete.
A tanult hangközök éneklése, egyszerű dallamok és ritmusok azonnali visszaadása.
Az éneket vezénylésszerű karmozgással kísérfeni.

Felhasználható irodalom

Péter József: 165 kánon
Dobszay László: A hangok világa II.
Szőnyi Erzsébet: Biciniumok

5. osztály

Javasolt témakörök

Ebben az évben folytatódik a zenei élményanyag gyűjtése énekléssel, hangszeres játékkal, zenehallgatással. A hétfokúságról áttérünk a tizenkétfokúságra. Az alaphanghoz visszatérő improvizációs gyakorlatok végzése. Háromszólamú kánonok és egyéb műzenei részletek éneklése ritmuskísérettel.

Célok és követelmények

A terc, kvint, kvart és oktáv hangközök ismerete és felismerése.

A hangok ábécés nevének tudása és használata.

A népzenei anyaghoz hasonló egyszerű dallamok lapról olvasása szolmizálva vagy szöveggel.

A bécsi klasszikus műzene egyszerű dallamainak ismerete és lejegyzése.

A magyar népdalok stílusjegyeinek ismerete.

Felhasználható irodalom

Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok I-II.

Szabó Helga: Énekes improvizáció az iskolában

Laczó Zoltán: Zenehallgatás az általános iskola alsó és felső tagozatában

6. osztály

Javasolt témakörök

Nyújtott ritmusok és szinkópa tanulása. A dúr és moll hangnem színeinek, hangulatának összehasonlítása és jellemzése. Mollhangzatok gyakorlása. Népi- és műdalok, a bécsi klasszikus zene formái megismerése, elemzése. Tiszta kis és nagy hangközök éneklése, felismerése.

Célok és követelmények

A gyerekek törekszenek a zene esztétikai megközelítésére.

Ismerik az előjegyzések szerepét és az 5#, 5b előjegyzésű dúr és moll hangsort.

Ismerik a klasszikus periódus építőelemeit és meghallják feszültség – megnyugvás funkcióváltást.

A könnyű hangnemváltást tartalmazó dalok lapról olvasása.

Felhasználható irodalom

Dobszay László: A hangok világa IV.kötet

Agócsy László: Zenei olvasókönyv

W. A. Mozart: 30 kánon

Molnár Antal: Klasszikus kánonok

7. osztály

Javasolt témakörök

Passacaglia-típusú kíséretre való improvizálás gyakorlása.

Négyszólamú dalok éneklésének bevezetése kísérettel, vagy anélkül.

Praktikus gyakorlatokból levezetve az elméleti fogalmak megismertetése.

A zenehallgatás során a különböző zenei karakterek észlelése és tudatosítása.

Hármashangzatok felépítése dúrban és mollban.

Szonátaforma elemzése.

Célok és követelmények

20-40 klasszikus és romantikus dallam éneklése.

Többszólamú művek lapról éneklése szolmizálva vagy szöveggel.

Egyszerű formák felismerése kottakép vagy hallás után.

A gyerekek ismerik az előjegyzéseket 6#, 6b-ig.

Ismeri hallás után a dúr és moll hármashangzatokat.

Felhasználható irodalom

Dobszay László: Hangok világa V.
Agócsy László: Énekeljünk, muzsikáljunk
Leonard Bernstein: Hangversenyek fiataloknak
Szabolcsi Bence: Zenetörténet

8. osztály

Javasolt témakörök

Ráébreszteni a gyerekeket a zenében rejlő emberi érzelmek kifejeződésére, átélhetőségére.
Megismerkedés a romantikával és a XX.század zenéjével (Bartók, Chopin, Sztravinszki).
A jellegzetes barokk fordulatok tettenérése (szekvencia, ellenmozgás).
A klasszikus moduláció felismerése.
XX.sz-i művek feldolgozása (egész hangú skála, tizenkétfokúság és cluster).

Célok és követelmények

20-30 periódus terjedelmű különböző stílusú mű éneklése.
Hármashangzatok és fordításaik éneklése, felismerése.
A dominánsseptim-hangzat felismerése.
Könnyű periódusok memorizálása.
Zenei szakkifejezések megismerése, elsajátítása.
Ismerje a kvintkört 7#, 7b előjegyzésig.

Felhasználható irodalom

Dobszay László: A hangok világa VI.
Kodály Zoltán – Vargyas Lajos: Magyar népzene
Bartók Béla: Mikrokozmosz
Kodály Zoltán: Gyermek- és női karok
Agócsy László: Bach olvasókönyv

KAMARAZENE

A hangszeres előkészítő évében egyszerű gyermekdalok üres húros kísérettel, régi magyar táncok kísérete (felsőbb osztályos játssza a dallamot).

1. osztály

A hegedű és cselló iskola kíséretes dalai, táncai hegedű, cselló illetve zongorakísérettel

2. osztály

Régi magyar táncok
Rossa László népdalfeldolgozásai
(2 hegedű – cselló)
Klasszikus kánonok
Rossa L. hegedűduók
A hegedűiskola 2. Kötetének 2 szólamú művei

3–4. osztály

Pejtsik–Vigh: Duók hegedűre és gordonkára

Vigh: hegedűduók

Pejtsik: Hegedűduók

Mozart: 12 duó K 147

5–6. osztály

Bartók: Duók

Szervánszky: Duók

Kamarazene kezdők számára 1–2. Kötet (két dallamhagszerre és basszusra)

Németalföldi mesterek művei három vagy négy hangszerre

Reneszánsz művek négy hangszerre

Táncok és triószonáták a 17. századból 1–2. kötet

Pejtsik: Triók két hegedűre és gordonkára

I–IV. továbbképző

Leclair: Duók

Haydn: Triók

Szokolay: Magyar gyermekdalok két és három hegedűre

A vonós kamarazene iskolája: Könnyű klasszikus vonósnégyesek

Haydn: Divertimentók zongorával

Járdányi: Quartettino

Kodály: Gavotte

Sugár: Kis szvit

Bach, Mozart, Händel, Locatelli, Vivaldi: szonáták hegedűre (csellóra) és continuóra

VONÓS ZENEKAR

„Tücsök”-zenekar

Alapfeltétel: Az 1. fekvésben az összes természetes és módosított hangot ismerjék, és készség szinten tudják játszani. Tudjanak a hang szépségére, tiszta intonációra odafigyelni. Képesek legyenek egy tempóban kitartóan, a társaik szólamára is odafigyelve játszani.

Cél, hogy a közösségben felszabadultan zenéljenek az átlagos képességű gyerekek is.

Felhasználható irodalom

Rossa László: Triók (gyermekdalok, karácsonyi énekek, évszak-dalok, folyókról és tavakról, testvérvárosok dalai.)

Dobszay: Angol dalok

Pejtsik: A vonós kamarazene iskolája

Négy évszak könnyű triói

A barokk triószonáta

A klasszikus trió

Könnyű klasszikus vonósnégyesek

Továbbképzős vonós zenekar

A „Tücsök” körtől (zenei tudásból) kinőtt gyerekek zenekara.

Cél, hogy a művészi igényességű közösségi muzsikálás, a hangszeres tudásnál mindig kicsit könnyebb zenekari anyagon.

Felhasználható irodalom

Albinoni: Három triószonáta

Bach: Marcia

Bartók: 10 darab; kórusművek; Erdélyi táncok

Beethoven: Könnyű táncok

Csajkovszkij: Humoreszk; 6 darab a gyermekalbumból

Csermák: Táncok

Corelli: Sarabande; concerto grosso-k

Farkas: 4 tánc; 6 tánc

Händel: Kis szvit; Triószonáták

Haydn: 5 kis darab; 12 kis divertimento

Kókai: Verbunkos

Mozart: Kis divertimento; 7 menüett; 3 tánc

Schubert: Három kis darab

Sugár: Rondó

Szőnyi: Piccola introduzione

Telemann: Az iskolamester – kantáta

Vivaldi: G-dúr szimfónia; Concerto madrigalesco